

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 122/09-56

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 10. septembra 2009 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Juraja Horvátha a Sergeja Kohuta prerokoval prijatú sťažnosť A. H., B., a J. P., H., oboch zastúpených advokátom JUDr. J. K., P., vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 v spojení s čl. 12 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaní vedenom Krajským súdom v Prešove pod sp. zn. 9 Co 9/2008 a takto

r o z h o d o l :

1. Krajský súd v Prešove v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co 9/2008 porušil základné právo A. H. a J. P. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj ich právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Rozsudok Krajského súdu v Prešove č. k. 9 Co 9/2008-349 z 29. mája 2008 zrušuje v časti, v ktorej bol potvrdený rozsudok Okresného súdu Prešov č. k. 13 C 79/2002-233 z 23. novembra 2005 vo výroku o náhrade trov prvostupňového konania týkajúcich sa A. H. a J. P., ako aj vo výroku o náhrade trov odvolacieho konania týkajúcich sa A. H. a J. P., a v rozsahu zrušenia vec v r a c i a na ďalšie konanie.

3. A. H. a J. P. p r i z n á v a náhradu trov právneho zastúpenia v sume 513,20 € (slovom päťstotrinásť eur a dvadsať centov), ktorú j e Krajský súd v Prešove p o v i n n ý vyplatiť na účet ich právneho zástupcu JUDr. J. K. do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Sťažnosti A. H. a J. P. vo zvyšnej časti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) č. k. II. ÚS 122/09-12 zo 17. marca 2009 bola prijatá na ďalšie konanie sťažnosť A. H., B., a J. P., H. (ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietali porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 v spojení s čl. 12 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v konaní vedenom Krajským súdom v Prešove (ďalej len „krajský súd“) pod sp. zn. 9 Co 9/2008.

Podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prerokoval ústavný súd túto vec na neverejnom zasadnutí, keďže sťažovatelia podaním z 28. mája 2009 a tiež krajský súd vo vyjadrení zo 6. mája 2009 vyslovili súhlas, aby sa upustilo od ústneho pojednávania. Ústavný súd vychádzal pritom z listinných dôkazov a vyjadrení nachádzajúcich sa v jeho spise.

Zo sťažnosti a z jej doplnenia vyplýva, že sťažovatelia ako žalovaní boli účastníkmi konania vedeného žalobcom F. R. (ďalej len „žalobca“), zastúpeným právnym zástupcom JUDr. M. G. Žalobou doručenou Okresnému súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) 27. marca 2002 sa žalobca domáhal vyslovenia neplatnosti dohody o vydaní nehnuteľnosti, ktorá bola následne schválená rozhodnutím Pozemkového úradu P. Týmto rozhodnutím boli sťažovateľom, resp. ešte aj ich vtedy žijúcej matke vrátené (vydané) určité nehnuteľnosti ležiace v katastrálnom území L. Popri vyslovení neplatnosti dohody sa žalobca podanou žalobou domáhal aj určenia vlastníckeho práva L., š. p., k sporným nehnuteľnostiam. Sťažovatelia boli v konaní zastúpení právnym zástupcom JUDr. J. K. ako advokátom. Po doručení žaloby podali sťažovatelia 2. októbra 2002 písomné vyjadrenie, v ktorom sa domáhali zamietnutia žaloby v celom rozsahu a priznania náhrady trov konania. V poslednom odseku vyjadrenia upozornili súd na to, aby sa vysporiadal s otázkou úhrady súdnych poplatkov za celý predmet žaloby. Touto poznámkou upozorňovali na to, že žalobca sa domáha rozhodnutia o veci, v ktorej predmetom konania je veľký rozsah lesných pozemkov majúcich značnú hodnotu, čo bude mať vplyv na výšku trov konania, ktoré účastníkom sporu vzniknú. Okresný súd na to hneď nereagoval. Podaním datovaným 6. augusta 2002, ktoré sťažovateľom doručil priamo právny zástupca žalobcu až 12. februára 2004, vzal žalobca podanú žalobu v časti späť. Sťažovatelia ďalším podaním z 1. októbra 2003 opätovne upozorňovali, že treba vyriešiť otázku zaplatenia súdneho poplatku z predmetu sporu, pričom v podaní vyčíslili hodnotu sporných nehnuteľností a výslovne upozornili na to, aký vysoký súdny poplatok by mal byť v danom prípade vyrubený. Aj v tomto podaní v poslednom odseku upozornili na to, že žalobca si musí uveďomiť svoju zodpovednosť a následky svojho konania v súvislosti s trovami tohto konania. Hoci toto podanie bolo žalobcovi doručené, žalobca ďalšie obmedzenie podanej žaloby už neurobil. Sťažovatelia následne zistili, že okresný súd ešte 21. marca 2003 priznal žalobcovi oslobodenie od súdnych poplatkov. Po pomerne rozsiahlom dokazovaní rozsudkom okresného súdu č. k. 13 C 79/2002-233 z 23. novembra 2005 bola žaloba v celom rozsahu zamietnutá, pričom žalobca bol zaviazaný zaplatiť sťažovateľom náhradu trov konania v sume 70 000 Sk. Okresný súd výrok o náhrade trov odôvodnil tak, že vzhľadom na skutočnosť, že trovy pre každého zo sťažovateľov prevyšujú sumu

500 000 Sk, s použitím ustanovenia § 150 Občianskeho súdneho poriadku, teda z dôvodov hodných osobitného zreteľa náhradu znížil, lebo by bolo nespravodlivé, keby náhrada trov konania niekoľkonásobne prevyšovala hodnotu pozemku, o ktorý má žalobca reálny záujem. Sťažovatelia podali proti výroku rozsudku o náhrade trov konania 4. januára 2006 odvolanie. Zdôraznili, že nebol dôvod na aplikáciu ustanovenia § 150 Občianskeho súdneho poriadku. Pokiaľ ide o výšku trov konania, ktorých náhradu požadovali, vyčíslili ich už predtým (v podaní z 24. novembra 2005), pričom vychádzali z viacerých alternatív ceny sporných nehnuteľností, teda pozemkov za 1 m². V dedičskom konaní bola ustálená cena za 1 m² bez ohľadu na to, že ide o lesy. V skutočnosti je preto hodnota predmetu sporu vyššia, ako by to vyplývalo z dedičského konania, v ktorom sa vychádzalo z ceny 4,12 Sk za 1 m². Odvolanie podal aj žalobca. Krajský súd po predložení spisu vyzval sťažovateľov 7. februára 2006 na zaplatenie súdneho poplatku za odvolanie v sume 123 162 Sk pod následkami zastavenia odvolacieho konania. Sťažovatelia podaním zo 16. februára 2006 namietali povinnosť platenia súdneho poplatku s tým, že odvolanie smerujúce iba proti trovám konania nie je spoplatňované. Zároveň z opatrnosti požiadali o oslobodenie od súdnych poplatkov z odvolania. Uznesením krajského súdu sp. zn. 6 Co 24/2006 z 2. marca 2006 bolo konanie o odvolaní sťažovateľov zastavené. Krajský súd použil „originálny“ výklad zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov, pričom zároveň opomenul, že najprv bolo treba rozhodnúť o podanej žiadosti sťažovateľov o oslobodenie od súdnych poplatkov za odvolanie. Bez takéhoto rozhodnutia konanie o odvolaní zastavil. V poučení uviedol, že proti uzneseniu je prípustné odvolanie. Sťažovatelia podali odvolanie 16. marca 2006 a doplnili ho podaním z 20. decembra 2006. Upozorňovali na rozdielny prístup súdu k žalobcovi a ku nim, keďže žalobcovi oslobodenie od súdnych poplatkov priznané bolo. Až po podaní odvolania krajský súd vrátil spis okresnému súdu na rozhodnutie o žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov a následným uznesením okresného súdu z 24. augusta 2006 oslobodenie od súdnych poplatkov nebolo priznané. Uznesením krajského súdu z 13. decembra 2006 bolo uznesenie okresného súdu o nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov potvrdené. V danej situácii sťažovatelia boli nútení zvážiť upravenie odvolacieho petitu v podanom odvolaní proti rozsudku okresného súdu, a to čo sa týka výšky uplatňovanej náhrady trov, pričom požadovanú výšku náhrady trov vzhľadom na neistotu v otázke povinnosti platenia

súdneho poplatku znížili a z vlastného rozhodnutia uhradili súdny poplatok v sume 21 582 Sk vychádzajúci zo zníženej sumy náhrady trov. Tento súdny poplatok zaplatili 5. januára 2007. Rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 4 Cdo 266/2007 z 18. decembra 2007 (v rámci dovolacieho konania, keďže najvyšší súd považoval odvolanie sťažovateľov za dovolanie) bolo uznesenie krajského súdu sp. zn. 6 Co 24/2006 z 2. marca 2006 zrušené a vec vrátená na ďalšie konanie s tým, že z odvolania podaného proti trovám konania sa súdny poplatok nemá platiť. Následným uznesením krajského súdu sp. zn. 9 Co 9/2008 z 13. marca 2008 bolo rozhodnuté o vrátení súdneho poplatku vo výške 21 582 Sk, čo bolo realizované 30. mája 2008. Uvedené prostriedky sťažovateľov boli preto mimo ich dispozície jeden rok a päť mesiacov v dôsledku chybného postupu krajského súdu. Na výzvu krajského súdu sťažovatelia podaním zo 7. marca 2008 vyčíslili trovy odvolacieho konania v celkovej sume 187 250 Sk. Rozsudkom krajského súdu č. k. 9 Co 9/2008-349 z 29. mája 2008 bol rozsudok okresného súdu potvrdený a žalobca zaviazaný zaplatiť každému zo sťažovateľov náhradu trov odvolacieho konania po 10 967 Sk. V merite veci v súlade s rozsudkom okresného súdu aj krajský súd konštatoval, že žaloba bola nedôvodná, a to na základe úvah totožných s právnymi hodnoteniami uvedenými v meritórnych podaniach sťažovateľov. Pokiaľ ide o náhradu trov konania, krajský súd sa stotožnil so stanoviskom okresného súdu o dôvodnosti použitia ustanovenia § 150 Občianskeho súdneho poriadku na väčšiu časť vzniknutých trov. Pri výpočte hodnoty predmetu konania vychádzal z hodnoty vyplývajúcej z dedičského konania, teda z hodnoty 4,12 Sk za 1 m².

Podľa názoru sťažovateľov výroky rozsudkov všeobecných súdov o čiastočnej náhrade trov konania sú porušením označených článkov ústavy a dohovoru. Pokiaľ krajský súd bez iniciatívy a argumentácie žalobcu sám konštatuje ako dôvod výnimočnosti prípadu to, že „motívom“ podania žaloby bolo spochybnenie vlastníckeho práva sťažovateľov k parcelám o celkovej výmere 278 m² a 45 m², na ktorých má žalobca postavenú chatu, potom sa vlastne postavil do pozície, keď za účastníka, ktorý má právneho zástupcu s právnickým vzdelaním, si domýšľal motiváciu, prečo bola žaloba podaná. Krajský súd tým vykonal určitú nadprácu v prospech jedného z účastníkov konania. Sťažovatelia pritom v celom priebehu konania upozorňovali na rozsah toho, čoho sa žalobca domáha, pričom

situáciu bolo možné riešiť tým, že by všeobecné sudy konzekventne postupovali v súvislosti s vyrubení súdneho poplatku. Potom by si bol žalobca lepšie uvedomil dôsledky rozsahu svojej žaloby. V skutočnosti nebolo náhodou, že sa žalobca domáhal vyslovenia neplatnosti prevodu a určenia vlastníckeho práva k pozemkom veľkého rozsahu (ďaleko nad rámec pozemku, na ktorom leží jeho chata). Išlo o to, že sťažovatelia sa domáhali v inom súdnom spore od žalobcu platenia úhrady za užívanie pozemkov. Vlastníkov chát na pozemkoch sťažovateľov bolo viacero, pričom časť z nich uzavrela so sťažovateľmi zmluvu o nájme týchto pozemkov a dobrovoľne za užívanie pozemkov platila. Ďalšia skupina vlastníkov chát tak odmietala urobiť a spoliehala sa, že v súdnom konaní vedenom žalobcom proti sťažovateľom bude vyslovené, že sťažovatelia vlastníkmi pozemkov nie sú, čo by znamenalo, že by im nemuseli platiť za užívanie pozemkov. Žalobca teda nie náhodou viedol súdne konanie v rozsahu ďaleko prevyšujúcom jeho bezprostredný osobný záujem. Všeobecné sudy sa jednoznačne priklonili na stranu jedného z účastníkov, pričom iniciatívne hájili jeho záujem o to, aby nemusel platiť vysoké trovy konania, ktoré svojou žalobou ostatným účastníkom spôsobil. Ak platí zásada rovnosti účastníkov konania, potom treba zvážiť, prečo by sťažovatelia mali znášať vysoké trovy právneho zastúpenia, prípadne súdnych poplatkov, keď predmet konania určuje žalobca, ktorý by mal znášať aj zodpovednosť za to, čo svojím rozhodnutím a postupom vyvolal. To znamená, že pri aplikácii ustanovenia § 150 Občianskeho súdneho poriadku všeobecné sudy nepristupovali rovnako ku všetkým účastníkom konania, lebo voči žalobcovi boli veľmi „ohľaduplné“, kým voči sťažovateľom boli veľmi „konzekventné“. Treba tiež poukázať na to, že rozhodnutiu okresného súdu o priznaní oslobodenia od súdnych poplatkov žalobcovi chýba bližšie zdôvodnenie. Dôsledkom toho bolo, že žalobca nemusel platiť vysoký súdny poplatok, a tým sa aj vyhol znášaniu zodpovednosti. Naopak pri rozhodovaní o žiadosti sťažovateľov o oslobodenie od súdnych poplatkov sa postupovalo veľmi prísne, hoci sťažovatelia poukazovali na to, že sú dôchodcovia. Preto ani v tejto relácii nebol zachovaný princíp rovnosti práv a povinností. Keďže sťažovatelia v priebehu konania upozorňovali na to, že hodnota lesných pozemkov prevyšuje hodnotu ustálenú v dedičskom konaní, krajský súd mal v prípade pochybností o cene túto preveriť, prípadne vyzvať účastníkov na predloženie dôkazov. Krajský súd však namiesto toho zobral do úvahy najnižšiu sumu, ktorú zo spisu zistil. Túto sumu aj samotní sťažovatelia napokon uviedli ako takú, z ktorej

treba vychádzať, keďže krajský súd ich nútil platiť vysoký súdny poplatok z odvolania pod následkami zastavenia konania. Okrem zníženia sumy trov z hľadiska hodnoty predmetu konania krajský súd starostlivo škrtať aj niektoré úkony poskytnutej právnej pomoci, hoci tieto museli byť vykonané, pretože si to vyžadoval postup všeobecných súdov. Pritom časť týchto úkonov právnej pomoci bola vyvolaná nezákonným postupom odvolacieho súdu v otázke platenia súdneho poplatku, čo je obzvlášť paradoxné. Keby totiž krajský súd netrval na zaplatení súdneho poplatku z odvolania, boli by v rámci odvolacieho konania iba dva, resp. tri úkony právnej pomoci. Krajský súd nepriznal odmenu za úkony súvisiace so žiadosťou o oslobodenie od súdneho poplatku za odvolanie voči súdnym poplatkom, hoci tieto úkony boli sťažovatelia nútení urobiť v dôsledku nezákonného postupu krajského súdu. Nebola priznaná ani odmena za účasť pri vyhlásení rozsudku, hoci na odvolacom pojednávaní 27. mája 2008 sťažovatelia uplatnili aj nárok na náhradu trov odvolacieho konania za účasť na pojednávaní, pričom rozsudok bol vyhlásený 29. mája 2008, a to bez toho, aby účastníci dostali priestor na nejaké ďalšie prednesy, v rámci ktorých by mohli sťažovatelia výslovne uplatniť aj nárok na náhradu trov právneho zastúpenia pri vyhlásení rozsudku 29. mája 2008.

Sťažovatelia žiadajú vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie označených článkov ústavy a dohovoru v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 13 C 79/2002 a krajským súdom pod sp. zn. 9 Co 9/2008 s tým, aby bol rozsudok krajského súdu z 29. mája 2008 zrušený v časti týkajúcej sa náhrady trov konania a v rozsahu zrušenia bola vec vrátená na ďalšie konanie. Požadujú napokon náhradu trov právneho zastúpenia.

Z vyjadrenia predsedu kolégia krajského súdu zo 6. mája 2009 doručeného ústavnému súdu 19. mája 2009 vyplýva, že v celom rozsahu trvá na tej časti odôvodnenia rozsudku krajského súdu, ktorá sa týka náhrady trov prvostupňového a odvolacieho konania prisúdených sťažovateľom, pričom tieto dôvody doslovne opakuje. Vzhľadom na tieto argumenty považuje okolnosti uvádzané sťažovateľmi za nedôvodné a navrhuje sťažnosti nevyhovieť.

Z repliky sťažovateľov z 28. mája 2009 doručenej ústavnému súdu 2. júna 2009 vyplýva, že aj podľa názoru sťažovateľov aplikácia ustanovenia § 150 Občianskeho súdneho poriadku je možná iba vo výnimočných prípadoch, pričom sa vyžaduje náležité odôvodnenie s prihliadnutím jednak na majetkové, sociálne, osobné a ďalšie pomery všetkých účastníkov konania, ale aj na okolnosti, ktoré viedli k uplatneniu nároku, a na postoj účastníkov v priebehu konania. Všeobecné sudy sa práve týmito kritériami dôsledne neriadili. Naopak, bez iniciatívy žalobcu vyvodili záver, že motívom žaloby bola iba úprava práv k dvom malým parcelám. Takéto stanovisko je však v rozpore s konkrétnymi krokmi žalobcu, ktorý sa pôvodne domáhal neplatnosti dohody o reštitučnom vydaní všetkých nehnuteľností a len neskôr po námietke, že žaluje veľký rozsah nehnuteľností s vysokou cenou, upravil žalobu tak, že sa naďalej týkala všetkých nehnuteľností nachádzajúcich sa v L. Teda ani vtedy neobmedzil žalobu iba na spomínané dve malé parcely. Z celého konania a postoja žalobcu v priebehu celého súdneho konania vyplýva, že mal záujem dosiahnuť zrušenie celej dohody o reštitučnom vydaní nehnuteľností, čomu nasvedčuje aj formulácia žalobného petitu. Požadoval totiž nielen vyslovenie neplatnosti reštitučnej dohody, ale aj určenie vlastníckeho práva v prospech tretieho subjektu (L., š. p.), ktorý nebol účastníkom konania. Žaloba sa teda týkala všetkých parciel, nie iba tých, na ktorých má žalobca postavenú chatu. Všeobecné sudy v rozpore so zisteným skutkovým stavom na odôvodnenie použitia ustanovenia § 150 Občianskeho súdneho poriadku umelo vytvorili redukovaný záujem žalobcu tak, aby ho nezaťažili vysokou náhradou trov konania. Sťažovatelia v tomto smere poukazujú na obsah svojej sťažnosti a zdôrazňujú, že krajský súd sa s ich argumentmi vo svojom vyjadrení nevyporiadal, resp. konkrétne na ne nereagoval. Ústavný súd nemôže riešiť otázku konkrétnej výšky náhrady trov konania, keďže táto je v kompetencii všeobecných súdov, a preto sa sťažovatelia k jednotlivým úkonom právnych služieb, ktoré sú hlavnou náplňou stanoviska krajského súdu, nemienia vyjadrovať. Napriek tomu však zdôrazňujú, že nezákonným postupom krajského súdu (konštatovaným v dovolacom konaní) došlo nutne k vyvolaniu ďalších úkonov právnych služieb, ktoré nemôžu ísť na ľarchu sťažovateľov. Z uvedených dôvodov sťažovatelia trvajú na podanej sťažnosti a námietky krajského súdu považujú za nedôvodné. Špecifikujú požiadavku na náhradu trov právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom tak, že za tri úkony právnych služieb v roku 2008 (prevzatie

a príprava zastúpenia, sťažnosť, doplnenie sťažnosti) a za jeden úkon právnych služieb v roku 2009 (replika na vyjadrenie krajského súdu) a za štyri režijné paušály požadujú priznať celkom sumu 458,25 €.

Ústavný súd doručil sťažnosť a jej doplnenie, uznesenie o prijatí sťažnosti na ďalšie konanie, vyjadrenie krajského súdu a repliku sťažovateľov aj žalobcovi s tým, aby sa aj on mohol vyjadriť vo veci samej, keďže rozhodnutím ústavného súdu môže byť dotknutý vo svojich právach.

Z vyjadrenia žalobcu bez označenia dátumu doručeného ústavnému súdu faxom 21. júla 2009 a poštou 24. júla 2009 vyplýva, že žalobca nebol účastníkom reštitučného konania, v rámci ktorého došlo k uzavretiu reštitučnej dohody o vrátení sporných pozemkov v chatovej osade, hoci popri iných aj žalobca bol vlastníkom chaty v osade. Táto skutočnosť správne mala brániť vydaniu pozemkov reštituentom. Výsledkom takéhoto konania bola žalobou napadnutá dohoda o reštitučnom vydaní nehnuteľností. Úspešnosť žaloby by bola zmenila právne postavenie žalobcu v tom smere, že by mal ako vlastníkom chaty právo na výhodnejšie odkúpenie pozemku pod chatou. Verdikt všeobecných súdov, ktoré pri náhrade trov konania aplikovali ustanovenie § 150 Občianskeho súdneho poriadku, považuje žalobca za správny. Išlo o využitie oprávnenia všeobecného súdu vyplývajúceho z označeného ustanovenia. Pokiaľ sťažovatelia namietajú aplikáciu § 150 Občianskeho súdneho poriadku bez iniciatívy žalobcu, treba poukázať na podanie žalobcu z 31. januára 2006 označené ako doplnenie odvolania proti rozsudku vo veci sp. zn. 13 C 79/02, v ktorom žalobca poukazuje na to, že v skutočnosti mal záujem len o pozemok pod chatou a v blízkom okolí. V súvislosti s námietkou sťažovateľov o nerovnoprávnom prístupe všeobecných súdov k nim žalobca poukazuje na to, že označiť rozhodovanie všeobecného súdu o oslobodení od súdnych poplatkov za ľubovôľu je príliš vážne obvinenie na to, aby nebolo ničím zdôvodnené. Všeobecné súdy v týchto prípadoch vždy preverujú osobné a majetkové pomery účastníkov konania a zistené skutočnosti starostlivo zvažujú. Vzhľadom na to, že priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov nemá žiaden súvis s vecou samou, nie je namieste ani porovnávať uznesenia o žiadostiach o oslobodenie od súdnych poplatkov v prípade žalobcu a v prípade sťažovateľov. Diametrálne odlišné osobné

a majetkové pomery žalobcu a sťažovateľov zapríčinili rozdielne rozhodnutie o ich žiadostiach o oslobodenie od súdnych poplatkov. Nešlo teda o žiadnu ľubovôľu sudcu. Rovnako nešlo o ľubovôľu ani v súvislosti s tým, že za hodnotu sporu sa považovala nielen suma preukázaná v spise, ale navyše aj suma, ktorú sťažovatelia označili za sumu, z ktorej je potrebné vychádzať pri ustálení predmetu sporu. Napokon nemožno za ľubovôľu považovať ani údajné „škrtanie“ úkonov právnych služieb, pretože ide o bežnú súdnu prax. Všeobecné sudy si pritom dávajú záležať na dôslednom odôvodnení nepriznania náhrady trov. Je v súlade so súdnou praxou, ak nie je priznaná náhrada trov právneho zastúpenia za úkony, ktoré nesúvisia priamo s vecou samou, alebo sú duplicitné, prípadne ak nie sú vykonané na výzvu súdu. Základným problémom v konaní bolo pochybenie správneho orgánu, ktorý pri odovzdávaní sporných pozemkov pochybil tým, že neprizval chatových osadníkov do konania, a títo sa až veľmi neskoro dozvedeli o zmene osoby vlastníka. Práve to spôsobilo vznik predmetného súdneho sporu. Spor teda nevyvolal žalobca ako neúspešný účastník konania, pretože istú zodpovednosť v tomto smere niesli sťažovatelia, ktorí ako účastníci reštitučného konania nenavrhlí pristúpenie chatových osadníkov do konania, hoci o nich museli vedieť. Tým, že žalobca nebol považovaný za účastníka konania, došlo k zhoršeniu jeho právneho postavenia a k znemožneniu uplatniť si nárok na odkúpenie (alebo iné nadobudnutie) pozemku za výhodných podmienok. Všeobecné sudy správne vyhodnotili situáciu a považovali za dôležité práve to, že žalobca mal záujem len o pozemok pod svojou chatou. Pozemok však bol evidovaný ako celok, na tento celok sa vzťahovala aj dohoda o reštitučnom vydaní, ktorej absolútnu neplatnosť žalobca namietal. To bol dôvod, pre ktorý podal žalobu vo vzťahu k celému pozemku. Princíp zavinenia vzniku sporu uznáva aj ústavný súd (sp. zn. II. ÚS 187/04).

Z repliky sťažovateľov na vyjadrenie žalobcu z 28. júla 2009 doručenej ústavnému súdu 31. júla 2009 vyplýva, že so stanoviskom žalobcu nesúhlasia. Namietané skutkové a právne závery považujú za irelevantné vzhľadom na obsah podanej sťažnosti. Pokiaľ ide o okolnosti rozhodnutia všeobecných súdov v merite veci, tieto nie sú napádané. Námietky porušenia označených práv smerujú voči výroku o náhrade trov konania. Žalobcom označené rozhodnutia ústavného súdu nemožno považovať za smerodajné pre daný prípad vzhľadom na odlišnosť problematiky. Sťažovatelia sa odvolávajú na nález ústavného súdu

sp. zn. IV. ÚS 147/08 z 31. júla 2008, lebo tento sa zaoberal uplatňovaním ustanovenia § 150 Občianskeho súdneho poriadku. Vzhľadom na ďalší úkon právnych služieb spočívajúci v replike z 28. júla 2009 požadujú sťažovatelia k náhrade trov konania navyše ešte odmenu 122,85 eur a ďalší režijný paušál 6,95 eur. Okrem toho treba náhradu trov zvýšiť o 19 % dane z pridanej hodnoty, teda o sumu 111,73 eur, keďže právny zástupca sťažovateľov sa stal od 1. marca 2009 platcom dane z pridanej hodnoty, o čom predložil osvedčenie Daňového úradu Prešov I z 19. februára 2009. Požaduje preto náhradu trov právneho zastúpenia v celkovej čiastke 699,78 eur.

II.

Z rozsudku krajského súdu č. k. 9 Co 9/2008-349 z 29. mája 2008 vyplýva, že ním bol potvrdený rozsudok okresného súdu č. k. 13 C 79/2002-233 z 23. novembra 2005, pričom žalobca bol zaviazaný zaplatiť každému zo sťažovateľov sumu 10 967 Sk náhrady trov odvolacieho konania. Podľa názoru krajského súdu rozsudok okresného súdu, ktorým bola zamietnutá žaloba o určenie neplatnosti dohody o vydanie nehnuteľnosti a o určenie, že vlastníkom nehnuteľností zapísaných vo vložke č. 120 katastrálneho územia L. sú L., š. p., je vecne správny. Je to tak aj z dôvodu, že žalobca 3. februára 2006 prestal byť vlastníkom rekreačnej chaty, pričom ani žalobca, ale ani nový vlastník chaty nepodali návrh na pripustenie zmeny na strane žalobcu a účastníkom konania formálne zostal naďalej žalobca, hoci na konečnom výsledku sporu nemal naliehavý právny záujem. Vecne správny bol aj výrok, ktorým bol žalobca zaviazaný zaplatiť sťažovateľom náhradu trov prvostupňového konania v sume 70 000 Sk. Aplikácia ustanovenia § 150 Občianskeho súdneho poriadku prichádza do úvahy v prípadoch, keď sú splnené všetky predpoklady na priznanie náhrady trov konania úspešnému účastníkovi, avšak súd dospeje k záveru, že sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa, pre ktoré náhradu trov konania úspešnému účastníkovi celkom alebo sčasti neprizná. Súdna prax v tejto súvislosti zastáva názor, že musí ísť o celkom výnimočný prípad, ktorý musí byť v rozhodnutí náležite odôvodnený. Úvaha súdu, či ide o výnimočný prípad a či existujú dôvody hodné osobitného zreteľa, musí vždy zodpovedať okolnostiam konkrétneho prípadu a musí mať výnimočnú povahu. Pri skúmaní, či sú v konkrétnej veci dané dôvody hodné osobitného zreteľa, súd bežne prihliada jednak na majetkové, sociálne, osobné a ďalšie pomery všetkých účastníkov konania, ako aj na okolnosti, ktoré viedli

k uplatneniu nároku, a postoj účastníkov v priebehu konania. Nepriznať hoci len čiastočne náhradu trov konania úspešnému účastníkovi konania možno len za predpokladu, že v konkrétnej veci možno od takéhoto úspešného účastníka spravodlivo požadovať, aby (hoci len čiastočne) si sám hradil jemu vzniknuté trovy konania, a to práve z konkrétne uvedených a existujúcich dôvodov hodných osobitného zreteľa. Okresný súd správne konštatoval, že právo na náhradu všetkých účelne vynaložených trov konania vzniklo sťažovateľom, ktorí mali vo veci úspech v plnom rozsahu. Sťažovatelia si uplatnili náhradu trov prvostupňového konania v celkovej sume 2 122 756 Sk. Tak súd, ako aj sťažovatelia zhodne vychádzali zo skutočnosti, že predmetom konania boli dva žalobné nároky (oba oceníteľné v peniazoch), takže pri určovaní výšky odmeny právneho zástupcu sa malo postupovať podľa § 13 ods. 1 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška č. 163/2002 Z. z.“) a od 1. januára 2005 podľa § 10 ods. 1 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška č. 655/2004 Z. z.“). Zo spisu vyplýva, že sťažovatelia podali najneskôr v roku 1995 v správnom konaní návrh na odstránenie rekreačných chat postavených na ich pozemku. Podľa zhodného tvrdenia žalobcu a sťažovateľov nedošlo ani následne k dohode o odpredaji predmetných nehnuteľností či o ich nájme. Žalobca sa podanou žalobou formálne domáhal toho, aby sťažovatelia prestali byť vlastníkami síce všetkých nehnuteľností uvedených v podanej žalobe a jej následných zmenách, avšak motívom jeho žaloby bolo spochybnenie vlastníckeho práva sťažovateľov a určenie vlastníckeho práva L., š. p., k parcele č. 849/1 o výmere 278 m² a parcele č. 849/2 o výmere 45 m², na ktorých mal postavenú svoju rekreačnú chatu. Žalobcom tvrdý dôvod absolútnej neplatnosti dohody o vydaní nehnuteľností by sa v prípade jeho opodstatnenosti týkal predovšetkým týchto parciel. Po zohľadnení týchto skutočností, sporného rozhodnutia správneho orgánu, ako aj komplikovaného skutkového a právneho stavu týkajúceho sa preskúmvanej veci považuje krajský súd za dôvod hodný osobitného zreteľa skutočnosť, že žalobcovi išlo len o vyriešenie spornej skutkovej a právnej otázky týkajúcej sa vlastníctva pozemkov, na ktorých mal on sám postavenú rekreačnú chatu. Preto okresný súd správne dospel k záveru o aplikácii § 150 Občianskeho súdneho poriadku a o nepriznaní prevažnej časti náhrady trov

prvostupňového konania, na ktoré inak vzniklo sťažovateľom právo. Nemožno sa stotožniť s tvrdením sťažovateľov, podľa ktorého priznaná výška náhrady trov je nepreskúmateľná. Okresný súd mohol pristupovať k ustáleniu výšky náhrady trov z rôznych hľadísk, pričom zvolil určenie absolútnej sumy 30 000 Sk pre každého zo sťažovateľov. K tejto sume priznal sťažovateľom ďalších 10 000 Sk trov vzniknutých pôvodnej žalovanej M. P. za obdobie pred jej úmrtím. Pri rozhodovaní o čiastočnom skrátaní náhrady trov konania úspešnému účastníkovi podľa § 150 Občianskeho súdneho poriadku nie je podmienkou preskúmateľnosti uvedenie konkrétnych úkonov a výšky odmeny, ktorá sa za ne mohla priznať a nepriznať, pokiaľ by inak nesporne patrila úspešnému účastníkovi vyššia náhrada trov. Sťažovatelia si uplatnili náhradu trov prvostupňového konania najprv vo výške 2 122 756 Sk, potom alternatívne vo výške 359 721 Sk, pričom výšku trov v priebehu odvolacieho konania ešte upravili na sumu 1 478 581 Sk. Túto náhradu trov požadovali priznať celkom za 21 úkonov právnej služby vykonaných v priebehu prvostupňového konania. Jediným podkladom nachádzajúcim sa v spise, z ktorého sa dá objektivizovať hodnota predmetu odvolacieho konania, je osvedčenie o dedičstve po neb. M. P., rod. P., č. k. 13 D 62/2003-71 z 3. septembra 2003. V tomto osvedčení sa stanovila hodnota parcely č. 333/14 na sumu 4,12 Sk za 1 m². S touto hodnotou nehnuteľnosti sa stotožnili aj sťažovatelia. Vychádzajúc z údajov na liste vlastníctva č. 707 má parcela č. 333/14 výmeru 124 466 m². Základom výpočtu tarifnej odmeny právneho zástupcu podľa § 13 ods. 1 vyhlášky č. 163/2002 Z. z. a § 10 ods. 1 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. je suma 512 780 Sk. Vzhľadom na to, že predmetom žaloby boli dva samostatné nároky oceniteľné v peniazoch (rovnakými sumami), zvyšuje sa tarifná odmena o polovicu základnej sadzby tarifnej odmeny, ktorá by patrila advokátovi z druhej zo spojených vecí, t. j. za obdobie do 31. decembra 2004 suma 9 778 Sk o sumu 4 889 Sk na celkovú sumu 14 667 Sk za úkon. Za úkony vykonané po 31. decembri 2004 ide o tarifnú odmenu 10 150 Sk zvýšenú o jednu polovicu (5 075 Sk) na sumu 15 225 Sk za úkon. Keďže sťažovatelia boli zastúpení tým istým právnym zástupcom, znižuje sa výška takto ustálenej tarifnej odmeny o 20 %, t. j. za obdobie do 31. decembra 2004 na sumu 11 734 Sk za úkon a za úkony vykonané po tomto dni na sumu 12 180 Sk za úkon (§ 17 ods. 3 vyhlášky č. 163/2002 Z. z., resp. § 13 ods. 3 vyhlášky č. 655/2004 Z. z.). Krajský súd považuje za opodstatnenú náhradu vo výške celej odmeny za prevzatie a prípravu zastúpenia 2. septembra 2002, vyjadrenia vo veci

z 2. októbra 2002, zo 16. februára 2004, z 15. novembra 2004 a za účasť na pojednávaniach okresného súdu 26. novembra 2003, 16. februára 2004 a 26. mája 2004. Náhrada vo výške jednej štvrtiny odmeny by im patrila len za účasť na pojednávaniach, ktoré boli odročené bez meritórneho prerokovania veci 16. apríla 2003, 26. mája 2003, 8. septembra 2003, 7. apríla 2004, 13. septembra 2004 a 15. novembra 2004 (po 2 933,50 Sk za úkon). V období po 31. decembri 2004 (za účinnosti vyhlášky č. 655/2004 Z. z.) by sťažovateľom patrila náhrada trov vo výške 12 180 Sk za vyjadrenie vo veci z 26. januára 2005 a za pojednávania 16. februára 2005 a 13. novembra 2005. Náhrada odmeny vo výške jednej štvrtiny by sťažovateľom patrila za účasť ich právneho zástupcu na pojednávaniach, ktoré boli odročené bez meritórneho prerokovania uskutočnených 21. marca 2005, 25. mája 2005 a 7. septembra 2005. Za spísanie vyjadrenia z 23. mája 2005 k návrhu žalobcu na prerušenie konania by mohla byť priznaná len náhrada vo výške jednej polovice tarifnej odmeny (6 090 Sk). Každému zo sťažovateľov by patrila aj paušálna náhrada miestneho prepravného a miestnych telekomunikačných poplatkov. Táto sa priznávala v roku 2002 vo výške 100 Sk za úkon, v roku 2003 vo výške 128 Sk za úkon, v roku 2004 vo výške 136 Sk za úkon, v roku 2005 vo výške 150 Sk za úkon a v roku 2008 190 Sk za úkon. Celkove by mohla byť priznaná každému zo sťažovateľov paušálna náhrada vo výške 2 714 Sk. Ostatné úkony uvedené sťažovateľmi vo vyčíslení náhrady trov prvostupňového konania krajský súd nepovažuje za úkony vykonané v súvislosti s účelným bránením ich práv. Takto nemožno priznať náhradu odmeny za oznámenie spisovej značky dedičského konania 17. apríla 2003. Podanie sťažovateľov z 1. októbra 2003 je v podstate návrhom na uloženie povinnosti žalobcovi zaplatiť súdny poplatok za podanú žalobu, o čom však všeobecné súdy rozhodujú z úradnej povinnosti. Nebolo tiež možné priznať náhradu za účasť na pojednávaní 19. októbra 2005, lebo právny zástupca sťažovateľov sa pojednávania nezúčastnil. Na základe uvedeného každému zo sťažovateľov by patrila náhrada trov prvostupňového konania vo výške 154 218 Sk. Vychádzajúc zo skôr uvedených dôvodov hodných osobitného zreteľa možno považovať priznanie náhrady trov každému zo sťažovateľov vo výške po 35 000 Sk za primerané týmto dôvodom. V odvolacom konaní vo veci samej mali sťažovatelia plný úspech. Preto im vzniklo právo na náhradu všetkých účelne vynaložených trov konania. Avšak aj v priebehu odvolacieho konania pretrvávajú dôvody hodné osobitného zreteľa, ktoré uznal za opodstatnené aj krajský súd. Preto v súlade s § 150

Občianskeho súdneho poriadku bola sťažovateľom priznaná náhrada len časti trov odvolacieho konania zodpovedajúca podielu náhrady priznanej v prvostupňovom konaní v pomere k výške náhrady, ktorá by inak sťažovateľom patrila, ak by neexistovali dôvody hodné osobitného zreteľa. Sťažovatelia si uplatnili náhradu trov odvolacieho konania v celkovej sume 187 350 Sk, a to celkom za desať úkonov právnej služby. Krajský súd považuje za účelne vykonané úkony právnej služby napísanie odvolania zo 4. januára 2006 (čo sa týka výroku o trovách konania), vyjadrenie k odvolaniu žalobcu zo 16. februára 2006 a jeho doplnenie z 19. mája 2006, ako aj účasť právneho zástupcu na odvolacom pojednávaní 27. mája 2008. Za takýto úkon možno považovať aj napísanie odvolania zo 16. marca 2006 (proti uzneseniu krajského súdu o zastavení odvolacieho konania). Výška náhrady trov právneho zastúpenia bola však odlišná za úkony vo veci samej (t. j. za vyjadrenia zo 16. februára 2006 a z 19. mája 2006 a za účasť na odvolacom pojednávaní 27. mája 2008), za ktoré patrí odmena po 12 180 Sk pre každého zo sťažovateľov, a iná za napísanie odvolania zo 16. marca 2006, za ktoré možno priznať len polovicu tarifnej odmeny v sume 6 090 Sk pre každého zo sťažovateľov. Samostatná výška náhrady patrí aj za odvolanie zo 4. januára 2006 proti výroku o náhrade trov. Vychádzajúc z upraveného odvolacieho návrhu každý zo sťažovateľov požadoval priznanie náhrady trov prvostupňového konania vo výške 739 290,50 Sk a nebol spokojný s priznaním náhrady 35 000 Sk. V dôsledku toho základom výpočtu odmeny by bola u každého zo sťažovateľov suma 704 290,50 Sk. Z tohto základu by bola výška odmeny 12 150 Sk. Po odpočítaní 20 % za zastupovanie dvoch účastníkov a po znížení náhrady o jednu polovicu (pretože nejde o odvolanie vo veci samej), by bolo možné priznať náhradu trov každému zo sťažovateľov len vo výške 4 860 Sk za tento úkon. K doteraz uvedeným náhradám by sa ešte pripočítala paušálna náhrada, a to za štyri úkony vykonané v roku 2006 vo výške 164 Sk a za jeden úkon v roku 2008 vo výške 190 Sk. Spolu by bolo možné priznať každému zo sťažovateľov náhradu trov odvolacieho konania vo výške 48 336 Sk. Okresný súd priznal každému zo sťažovateľov len náhradu trov konania vo výške 35 000 Sk z možných 154 218 Sk, t. j. podiel 22,69 %. Zo sumy 48 336 Sk možných trov odvolacieho konania sa podiel 22,69 % rovná čiastke 10 967 Sk, ktorú krajský súd priznal každému zo sťažovateľov. Za úkony účelne vykonané v súvislosti s obranou svojich práv nemožno považovať podanie žiadosti sťažovateľov zo 7. februára 2006 o priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov, ako aj

odvolanie proti uzneseniu o nepriznaní oslobodenia. Tieto úkony právnej služby boli v konečnom dôsledku neúčelné z dôvodu ich neúspešnosti a neopodstatnenosti, keďže požadované priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov nebolo sťažovateľom priznané. Za účelne vykonaný úkon nemožno považovať ani tú časť podania sťažovateľov zo 16. februára 2006, ktorá obsahuje vyjadrenie k odvolaniu žalobcu, keďže ide iba o opakovanie dôvodov vyjadrenia zo 16. februára 2006. Sťažovatelia nepreukázali, že by 5. mája 2006 došlo k uskutočneniu porady ich právneho zástupcu s nimi. Podanie sťažovateľov z 20. decembra 2006 je z hľadiska obsahu len doplnením dôvodov odvolania zo 16. marca 2006 o zastavení odvolacieho konania, čo sa týka trov. Keďže za podanie odvolania zo 16. marca 2006 je daný dôvod na priznanie trov, ide o duplicitne uplatňovanú náhradu trov. Podanie sťažovateľov z 8. novembra 2007 je z hľadiska obsahu odstraňovaním nedostatkov skoršieho podania zo 16. marca 2006, keď pôvodne označované odvolanie je označené za dovolanie. V konečnom dôsledku ide o dopĺňovanie dôvodov podania zo 16. marca 2006, za ktoré by inak patrila náhrada trov odvolacieho konania. Preto aj v tomto prípade ide o duplicitne uplatňovanú náhradu trov. Nemožno dôvodne požadovať ani priznanie náhrady odmeny za vypracovanie vyčíslenia trov odvolacieho konania či vyčíslenia trov vôbec. Na tom nemení nič fakt, že takéto vyčíslenie môže byť v konečnom dôsledku komplikovanejšie, než vyjadrenie vo veci samej. Keďže sťažovatelia si neuplatnili náhradu trov právneho zastúpenia za účasť ich právneho zástupcu pri vyhlásení rozsudku krajského súdu 29. mája 2008, nebolo možné priznať odmenu ani za tento úkon.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva

alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie.

Podľa čl. 12 ods. 1 prvej vety ústavy ľudia sú slobodní a rovní v dôstojnosti a právach.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde(...).

Podľa čl. 47 ods. 3 ústavy všetci účastníci sú si v konaní podľa odseku 2 rovní.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo(...) prejednaná(...) súdom(...), ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch(...).

Podľa § 150 Občianskeho súdneho poriadku v znení účinnom v čase rozhodovania okresného súdu a krajského súdu ak sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa, nemusí súd výnimočne náhradu trov konania celkom alebo sčasti priznať.

Súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je nepochybne aj nárok na náhradu trov konania (napr. I. ÚS 48/05, II. ÚS 272/08). V čl. 46 ods. 1 ústavy sa zaručuje základné právo na súdnu a inú právnu ochranu. Aj zákonná úprava platenia a náhrady trov konania obsiahnutá najmä v Občianskom súdnom poriadku určuje, či je základné právo na súdnu ochranu naplnené reálnym obsahom (čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 46 ods. 4 ústavy). Procesné predpisy, ktoré upravujú platenie a náhradu trov konania, treba vykladať v súlade s takto vymedzeným obsahom a účelom základného práva na súdnu ochranu. Pritom treba dbať na to, aby nikto len z dôvodu, že uplatní svoje základné právo na súdnu ochranu, neutrpel materiálnu ujmu v dôsledku inštitútu platenia trov konania za predpokladu, že taký účastník konania bol úspešný, a to bez zreteľa na jeho postavenie v konaní (m. m. II. ÚS 56/05, IV. ÚS 147/08, II. ÚS 82/09).

Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 71/97). Z tohto vyplýva, že uvedené právne východiská sa vzťahujú na obe označené práva (IV. ÚS 147/08).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

Sťažovatelia predovšetkým tvrdia, že nebol dôvod s použitím § 150 Občianskeho súdneho poriadku podstatne znížiť náhradu trov konania, ktorú bol žalobca ako neúspešný účastník konania povinný im zaplatiť. Vznik vysokých trov konania zavinil totiž žalobca nezodpovedným vymedzením predmetu konania. Okrem toho namietajú nepriznanie odmeny za žiadosť o oslobodenie od súdneho poplatku z odvolania a za odvolanie proti uzneseniu o nepriznaní tohto oslobodenia, keďže k týmto úkonom boli sťažovatelia donútení pochybením krajského súdu, ktorý v rozpore so zákonom trval na poplatkovej povinnosti z odvolania podaného sťažovateľmi. Napokon nesúhlasia s nepriznaním odmeny za účasť právneho zástupcu na pojednávaní krajského súdu 29. mája 2008, keď došlo k vyhláseniu rozsudku.

Krajský súd je presvedčený, že z dôvodov uvedených v rozsudku z 29. mája 2008 sú všetky námietky sťažovateľov bezpredmetné.

Žalobca tiež považuje rozsudok krajského súdu za správny, pričom osobitne poukazuje na niektoré skutočnosti, ktoré ho viedli k podaniu žaloby, resp. k podaniu žaloby v rozsahu ďaleko prevyšujúcom jeho osobný záujem.

Z pohľadu ústavného súdu treba súhlasiť s krajským súdom, pokiaľ tento vo všeobecnosti zhrňuje ustálenú súdnu prax týkajúcu sa aplikácie ustanovenia § 150 Občianskeho súdneho poriadku v znení účinnom v inkriminovanom čase. Aj podľa ústavného súdu aplikácia tohto ustanovenia prichádza do úvahy v prípadoch, keď sú splnené všetky predpoklady na priznanie náhrady trov konania úspešnému účastníkovi, avšak súd dospeje k záveru, že sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa, pre ktoré náhradu trov konania úspešnému účastníkovi celkom alebo sčasti neprizná. Súdna prax v tejto súvislosti zastáva názor, že musí ísť o celkom výnimočný prípad, ktorý musí byť v rozhodnutí náležite odôvodnený. Úvaha súdu, či ide o výnimočný prípad a či existujú dôvody hodné osobitného zreteľa, musí vždy zodpovedať okolnostiam konkrétneho prípadu a musí mať výnimočnú povahu. Pri skúmaní, či sú v konkrétnej veci dané dôvody hodné osobitného zreteľa, súd bežne prihliada jednak na majetkové, sociálne, osobné a ďalšie pomery všetkých účastníkov konania, ako aj na okolnosti, ktoré viedli k uplatneniu nároku, a na postoj účastníkov v priebehu konania. Nepriznať hoci len čiastočne náhradu trov konania úspešnému účastníkovi konania možno len za predpokladu, že v konkrétnej veci možno od takéhoto úspešného účastníka spravodlivo požadovať, aby (hoci len čiastočne) si sám hradil jemu vzniknuté trovy konania, a to práve z konkrétne uvedených a existujúcich dôvodov hodných osobitného zreteľa.

Podľa názoru ústavného súdu pri rozhodovaní všeobecných súdov o tom, či sú splnené podmienky ustanovenia § 150 Občianskeho súdneho poriadku pre výnimočné nepriznanie (úplné či čiastočné) náhrady trov konania úspešnému účastníkovi konania, je potrebné, aby skutkové okolnosti, v ktorých sa vidí naplnenie dôvodu hodného osobitného zreteľa pre nepriznanie náhrady trov konania, boli preukázané, a to zo všetkých aspektov,

ktoré sú podľa ustálenej praxe všeobecných súdov relevantné. V opačnom prípade môže dôjsť pri rozhodovaní o náhrade trov konania k porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru.

Nemožno súhlasiť s aplikáciou už uvedených zásad na daný konkrétny prípad.

Krajský súd v podstate správne konštatuje, že sa žalobca podanou žalobou domáhal toho, aby sťažovatelia prestali byť vlastníkami všetkých nehnuteľností, ktoré nadobudli v reštitúcii, hoci v skutočnosti naliehavý právny záujem na požadovanom určení neplatnosti reštitučnej zmluvy, resp. určení vlastníckeho práva tretej osoby k týmto nehnuteľnostiam mal iba v celkom malom rozsahu, a to vo vzťahu k parc. č. 849/1 o výmere 278 m² a parc. č. 849/2 o výmere 45 m², na ktorých mal postavenú rekreačnú chatu. Možno preto konštatovať, že podaná žaloba, pokiaľ presahovala rámec uvedených dvoch parciel, znamenala v podstate zrejme bezúspešné uplatňovanie práva zo strany žalobcu.

Krajský súd vyhodnotil túto situáciu tak, že žalobca vymedzil rozsah predmetu konania uvedeným spôsobom vlastne iba formálne, lebo v skutočnosti mu išlo len o vyriešenie spornej skutkovej a právnej otázky týkajúcej sa vlastníctva pozemkov, na ktorých mal postavenú rekreačnú chatu. Pritom nijako nevysvetlil, čo bolo podľa jeho názoru príčinou veľmi podstatného rozdielu medzi predmetom konania „formálne“ vymedzeným žalobou a skutočným predmetom konania, o ktorý mal žalobca záujem, hoci práve toto vysvetlenie by mohlo byť podstatné z hľadiska hodnotenia záverov, ku ktorým krajský súd dospel.

Žalobca vysvetľuje uvedenú disporporciu vo svojom vyjadrení ústavnému súdu tým, že pozemky tvoriace predmet konania v zmysle žalobného petitu boli evidované ako celok a na tento celok sa vzťahovala aj dohoda o reštitučnom vydaní pozemkov. To mal byť podľa žalobcu dôvod, pre ktorý podal žalobu vo vzťahu k celému pozemku.

Vysvetlenie žalobcu je neakceptovateľné. Aj keby malo byť pravdou, že v čase podania žaloby sporné pozemky boli evidované ako celok (teda plochy týkajúce sa chaty žalobcu by nepredstavovali samostatné parcely), nemusel žalobca v žalobnom petite vymedziť ako predmet konania pozemky v značne širšom rozsahu. Mohol totiž požadovať vyhlásenie neplatnosti dohody o reštitučnom vydaní pozemkov a určenie vlastníctva tretej osoby k pozemkom iba sčasti, teda v rozsahu zodpovedajúcom tomu, čo sa ho osobne týkalo. V takom prípade by zrejme bolo nevyhnutné vyhotoviť grafické zobrazenie, ktoré by z veľkého celku vyčlenilo ako samostatnú časť plochu týkajúcu sa žalobcu a práve táto plocha by predstavovala predmet konania. Okrem toho ústavný súd má pochybnosti o tom, že by naozaj v priebehu konania boli sporné pozemky evidované ako celok. Ak by to tak bolo, potom by krajský súd nemohol identifikovať, že žalobca mal záujem na riešení parc. č. 849/1 a parc. č. 849/2.

Krajský súd neuviedol žiadne dôkazy, z ktorých by mal vyplývať jeho záver o formálnom vymedzení predmetu konania v žalobe. Zdá sa preto, že tento záver oprel iba o skutočnosť, že žalobca mal naliehavý právny záujem na požadovaných určeníach, len pokiaľ ide o malú časť žaloby.

Z dôkazov, ktoré mal ústavný súd k dispozícii, nemožno vyvodiť, že by rozsah žaloby vymedzil žalobca iba formálne v rozpore s tým, čo skutočne chcel dosiahnuť. Práve naopak, okolnosti nasvedčujú tomu, že žalobca formuloval žalobný petit v súlade so svojím skutočným zámerom. Na podstatnej časti podanej žaloby zotrval v celom priebehu konania, a to napriek viacerým upozorneniam na to, že tým značne zvyšuje trovy konania. Na uvedených záveroch nič nemení objektívna skutočnosť, podľa ktorej žaloba v rozsahu vymedzenom žalobným petitom v prevažnej časti nemala šancu na úspech.

Možno urobiť záver, že aplikácia ustanovenia § 150 Občianskeho súdneho poriadku z dôvodu, že formálne vymedzený predmet konania sa podstatne líšil od toho predmetu konania, o ktorý žalobcovi šlo, neobstojí, lebo existencia uvedeného dôvodu nebola preukázaná. Závery krajského súdu v tomto smere treba hodnotiť ako zjavne neodôvodnené

a svojimi dôsledkami arbitrárne. Znamenajú porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

Treba tiež dodať, že krajský súd vyvodil uvedený záver bez toho, aby sa zaoberal otázkou, či v konkrétnej veci bolo možné od sťažovateľov ako úspešných účastníkov konania spravodlivo požadovať, aby (hoci len čiastočne) si sami hradili im vzniknuté trovy konania. Trovy konania, ktoré sťažovateľom vznikli z dôvodu ich právneho zastúpenia advokátom, sa nemohli riadiť tým rozsahom žaloby, ktorý zodpovedal údajnému skutočnému záujmu žalobcu. Museli vychádzať z predmetu konania vymedzeného v žalobnom petite.

Napokon ústavný súd považuje za veľmi významnú skutočnosť, že žalobca ešte 3. februára 2006 (v priebehu odvolacieho konania) prestal byť vlastníkom rekreačnej chaty. Týmto momentom podľa všetkého celkom stratil naliehavý právny záujem na požadovaných určujúcich výrokoch (ako aj aktívnu vecnú legitimáciu) a od tohto momentu bolo celkom zrejmé, že jeho žaloba musí byť zamietnutá už len z tohto dôvodu. Úvahy krajského súdu, ktorými odôvodnil použitie ustanovenia § 150 Občianskeho súdneho poriadku, celkom stratili od uvedeného časového okamihu podklad. Navyše skutočnosť, že žalobca aj po 3. februári 2006 trval na žalobe, resp. neinicioval zmenu v osobe žalobcu tak, aby sa v ďalšom stal žalobcom nový vlastník chaty, nepriamo naznačuje, že skutočný záujem sledovaný žalobcom zodpovedal žalobnému petitu.

Nemožno súhlasiť s námietkami sťažovateľov týkajúcimi sa nepriznania odmeny pre advokáta za návrh na oslobodenie od súdneho poplatku z odvolania, za odvolanie proti uzneseniu o nepriznaní tohto oslobodenia a za účasť advokáta na vyhlásení rozsudku krajského súdu 29. mája 2008.

Argument krajského súdu, ktorý nepriznal odmenu za prvé dva už uvedené úkony preto, lebo žiadosť o oslobodenie od súdneho poplatku z odvolania bola neúspešná a vynaložené výdavky preto nemohli byť považované za účelné, je legitímny a rozhodne ho nemožno považovať za arbitrárny či zjavne neodôvodnený. Ústavný súd k tomu však

poznamenáva, že vníma váhu argumentu sťažovateľov, podľa ktorého k týmto výdavkom siahli v dôsledku diskutabilného právneho názoru krajského súdu, ktorý trval na zaplatení súdneho poplatku z odvolania smerujúceho proti trovám konania, pričom sťažovateľom reálne hrozilo zastavenie odvolacieho konania v prípade nezaplatenia poplatku.

Pokiaľ ide o nepriznanie odmeny za účasť právneho zástupcu sťažovateľov na vyhlásení rozsudku krajského súdu 29. mája 2008, nemôžu byť žiadne pochybnosti o správnosti záverov krajského súdu.

Krajský súd náhradu trov za tento úkon právnych služieb nepriznal s poukazom na to, že sťažovatelia si ju neuplatnili. Sťažovatelia v tejto súvislosti akcentujú, že po odročení predchádzajúceho odvolacieho pojednávania z dôvodu vyhlásenia rozsudku na 29. máj 2008 už nemali nijaký priestor na to, aby si mohli ešte osobitne uplatniť náhradu trov právneho zastúpenia za tento posledný úkon odvolacieho konania.

Podľa § 151 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku o povinnosti nahradit' trovy konania rozhoduje súd na návrh spravidla v rozhodnutí, ktorým sa konanie končí. Účastník, ktorému sa prisudzuje náhrada trov konania, je povinný trovy konania vyčíslit' najneskôr do troch pracovných dní od vyhlásenia tohto rozhodnutia.

Z citovaného ustanovenia vyplýva, že po vyhlásení rozsudku 29. mája 2008 mali sťažovatelia dostatok priestoru (tri dni) na to, aby predtým uplatnené právo na náhradu trov odvolacieho konania vyčíslili aj v súvislosti s uvedeným úkonom. Pokiaľ túto možnosť nevyužili, sami sa pripravili o náhradu.

Podľa § 56 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší.

Podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

Berúc do úvahy citované ustanovenia ústavný súd zrušil rozsudok krajského súdu č. k. 9 Co 9/2008-349 z 29. mája 2008 v časti, v ktorej bol potvrdený rozsudok okresného súdu č. k. 13 C 79/2002-233 z 23. novembra 2005 vo výroku o náhrade trov prvostupňového konania týkajúcich sa sťažovateľov, ako aj vo výroku o náhrade trov odvolacieho konania týkajúcich sa sťažovateľov a v rozsahu zrušenia vec vrátil na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu). V ďalšom bude povinnosťou krajského súdu riadiť sa právnym názorom ústavného súdu.

Právny zástupca sťažovateľov požiadal o priznanie náhrady trov právneho zastúpenia v sume 699,78 eur.

Ústavný súd priznal sťažovateľom celkom čiastku 513,20 eur, a to za dva úkony právnych služieb v roku 2008 (prevzatie a príprava zastupovania, sťažnosť) po 3 176 Sk a za dva úkony právnych služieb v roku 2009 (replika na vyjadrenie krajského súdu z 28. mája 2009, replika na vyjadrenie žalobcu z 28. júla 2009) vo výške po 115,90 eur, ako aj režijný paušál dvakrát po 190 Sk a dvakrát po 6,95 eur. Celková výška trov právneho zastúpenia v roku 2008 predstavuje 6 732 Sk, teda 223,46 eur. Celková výška trov právneho zastúpenia v roku 2009 predstavuje 245,70 eur. Vzhľadom na to, že právny zástupca sťažovateľov sa stal od 1. marca 2009 platiteľom dane z pridanej hodnoty, odmenu za oba úkony vykonané v roku 2009 (nie teda aj režijný paušál) treba zvýšiť o 19 % dane z pridanej hodnoty, teda o sumu 44,04 eur. Preto celková suma trov právneho zastúpenia v roku 2009 je 289,74 eur. Spolu s čiastkou 223,46 eur odmeny za úkony v roku 2008 predstavujú trovy právneho zastúpenia celkovo sumu 513,20 eur (bod 3 výroku nálezu).

Nebolo možné priznať sťažovateľom náhradu trov za doplnenie sťažnosti vyvolané potrebou upresniť nedopatrením nesprávne formulovaný petit sťažnosti. Takéto trovy totiž nemôžu ísť na ťarchu neúspešného krajského súdu. Musia ich znášať sťažovatelia sami.

Sťažovatelia požadovali aj vyslovenie porušenia čl. 47 ods. 3 v spojení s čl. 12 ods. 1 ústavy. Túto časť sťažnosti považoval ústavný súd za nedôvodnú a nemohol jej preto vyhovieť (bod 4 výroku nálezu).

Sťažovatelia považovali za porušenie základného práva na rovnosť účastníkov súdneho konania a s tým spojeného princípu rovnosti ľudí v právach skutočnosť, že kým všeobecné sudy akceptovali požiadavku žalobcu týkajúcu sa oslobodenia od súdnych poplatkov, zatiaľ obdobnej požiadavke sťažovateľov nevyhoveli. Ako prejav nerovnosti vnímali aj aplikáciu ustanovenia § 150 Občianskeho súdneho poriadku.

Rozhodovanie všeobecných súdov o žiadostiach žalobcu a sťažovateľov o oslobodenie od súdneho poplatku nemá evidentne nič spoločné s problematikou, ktorá tvorí podstatu sťažnosti. Nesprávna aplikácia ustanovenia § 150 Občianskeho súdneho poriadku predstavuje porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru, pričom s čl. 47 ods. 3 a čl. 12 ods. 1 ústavy nesúvisí.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to vyplýva z výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. septembra 2009